

LIBRIS

Dra Grace Morton

Wiberly Road, nr. 37

Kindle County 16

SUA

Lt. David Dubin

0446022

APO 405 o/o Postmaster
N. Y.

19 martie 1944

Atlantic, a cincea zi pe
SS King Henry

Scumpa mea Grace,

Răul de mare mi-a trecut și te iubesc, și mi-e dor de tine mai mult decât oricând! Ieri, când m-am trezit, mă simțeam minunat și m-am grăbit să iau micul dejun, și de atunci m-am simțit bine. Încep să mă familiarizez cu rutina la bordul acestei nave de croazieră preluate de către Armată, pe care a rămas însă majoritatea personalului civil - inclusiv un tip din India care îi servește pe ofiteri în cabinele lor. De asemenea, mai avem și o formație grozavă care, de trei sau patru ori pe zi, cântă muzică clasică romantică în fosta sală de mese de la clasa I, încă decorată cu candelabre și draperii din catifea roșie. Militarii se bucură și de alte condiții de lux, dar până și ei știu că asta reprezintă o mare diferență față de situația de pe majoritatea vechiturilor din marină.

Ascultându-l pe Ceaikovski, uit câteodată că ne aflăm într-o zonă de război și în ape deosebit de periculoase. Totuși, având atât timp liber, cred că este firesc ca relele ce s-ar putea să se afe în fața mea să mă preocupe doar ocazional. În acele prime patru zile de după plecarea din Boston, când am avut rău de mare, evident că am petrecut lungi perioade pe punte. În ciuda tuturor sofisticărilor pe care îmi place să cred că le-am deprins la Colegiul Easton și la Facultatea de Drept, sunt tot un provincial din Vestul Mijlociu. Până acum, n-am mai fost niciodată pe un vas, doar cu barca pe râul Kindle, și au existat momente când imensitatea Atlanticului mi s-a părut terifiantă (aplecându-mă peste bord, realizez cât de departe sunt de casă, cât de singur sunt și cât de fără importanță este viața mea pentru acest ocean și pentru majoritatea oamenilor din jurul meu).

Desigur, odată cu transferul meu la JAG, am mult mai puține motive de temere decât atunci când mă antrenam ca ofiter de infanterie. Probabil că mă voi apropia de un neamt doar dacă va fi cazul să-i dau un sfat legal în eventualitatea că va ajunge prizonier de război. Știu cât de ușurați vă simțiți tu și părinții mei, dar am momente când simt că-mi place marea. (Ho, ho!)

NAVY MAIL PERMIT NO. 1000
WASHINGTON, D. C.NAVY MAIL PERMIT NO. 1000
WASHINGTON, D. C.

DR. GRACE MORTON

Wiberly Road, nr. 37

Kindle County 16

SUA

TO: Lt. David Dubin

0446022

APO 405 o/o Postmaster
N.Y.

19 martie 1944

Atlantic, a cincea zi pe
SS King Henry

Nu știu de ce Dumnezeu îi stărnește pe oameni unii împotriva altora, în război – de fapt, nici nu sunt sigur de cred în Dumnezeu. Dar știu că trebuie să-mi joc rolul. Toți trebuie să o facem, voi, acasă, noi, aici. Este în joc tot ce ne-au învățat părinții noștri – ai mei și ai tăi, indiferent cât de diferiți sunt. Știu că acest război este drept. Și că asta fac bărbații – americanii, în special. Luptă pentru ceea ce este drept în lume, chiar își dau viețile dacă este necesar. Încă simt același lucru ca atunci când m-am înrolat, că, dacă nu particip la această luptă, nu voi fi bărbat adevărat. Trebuie să fiu. Sunt clipe în care sunt cu adevărat gelos pe soldații împreună cu care călătoresc, chiar dacă uneori îi văd cuprinși de o apatie despre care știu că este spaimă. Își imaginează gloantele zburând spre ei în vreme ce se află în tranșee, cutremurele și fulgerele produse de artilerie. Dar invidiez ceea ce vor deveni în focul bătăliei.

Îți promit însă că o asemenea nebunie îmi va trece repede și că voi fi fericit să rămân un simplu avocat, nu un infanterist. Este târziu acum și se spune că apele sunt tulburi în fața noastră. Ar trebui să dorm cât timp pot. Noapte bună, draga mea. O să ne întâlnim în visele mele.

Cu dragoste, pentru totdeauna,

David

1. STEWART: TOȚI PĂRINȚII AU SECRETE

Toți părinții au secrete față de copiii lor. Însă se pare că tatăl meu a avut mai multe de ascuns decât majoritatea părinților.

Primul indiciu a apărut odată cu moartea tatei, în februarie 2003, la 88 de ani, după o navigare sfâșietoare prin boli ce formau un veritabil Triunghi al Bermudelor – boală de inimă, cancer la plămâni și emfizem – toate cauzate mai mult sau mai puțin de cei 60 de ani de fumat. În stilul ei caracteristic, mama a refuzat să lase detaliile înmormântării pe seama mea și a surorii mele și a venit cu noi să îl întâlnească pe directorul de la firma de pompe funebre. A ales un sicriu suficient de mare încât să permită un ornament pentru capac, apoi, în timp ce antreprenorul citea necrologul propus, a fost atentă la fiecare cuvânt.

– David a fost veteran? a întrebat el.

Antreprenorul era omul cu aspectul cel mai îngrijit pe care îl văzusem vreodată, cu unghii lăcuite, sprâncene pensate și un ten atât de fin, încât îl suspectam că apelează la electroliză.

– Al Doilea Război Mondial! a țipat Sarah, care, la 52 de ani, încă se grăbea să răspundă înaintea mea.

Directorul de la pompe funebre ne-a arătat mica decorație neagră cu stele și dungi care avea să apară pe hârtie, în

dreptul numelui tatălui, însă mama deja clătina nervoasă din cap, agitându-și micile bucle gri.

– Nu, a spus ea. Nici un război. Nu pentru acest David Dubin.

Când era supărată, mama obișnuia să facă greșeli de gramatică. Iar eu și sora mea știam că era indicat să ne abținem să vorbim atunci când o vedeam într-o astfel de stare. Războiul, cu excepția unor detalii legate de modul în care tata, ofițer american, și mama, deținută într-un lagăr de concentrare german, se îndrăgostiseră, practic la prima vedere, fusese un subiect mult prea neplăcut pentru a fi discutat de-a lungul vieților noastre. Dar eu am presupus mereu că tăcerea fusese păstrată de dragul ei, nu al lui.

Spre sfârșitul vizitei lor de exprimare a condoleanțelor, mama s-a simțit în stare să facă față sortării bunurilor tatei. Sarah a anunțat că este prea tensionată ca să poată da o mână de ajutor, preferând să se întoarcă în Oakland, la activitățile ei de contabilă; fără îndoială, se simțea cumva superioară în fața mea, un biet neangajat. Luni dimineață, mama m-a pus să fac ordine prin dulapul tatei, insistând să iau o mare parte din haine. Totul era îngrozitor de demodat și doar mama mă putea vedea pe mine, grăsan de când mă știu, intrând vreodată în asemenea haine strâmte. Am ales câteva cravate, ca să o fac fericită, și am început să depozitez în cutii restul de costume și cămăși vechi, pentru a le dona Paradisului, agenția de caritate evreiască la a cărei înființare ajutase și mama în urmă cu câteva decenii, și pe care a dezvoltat-o timp de 20 de ani ca director executiv.

Însă nu eram deloc pregătit pentru emoțiile care puseseră stăpânire pe mine. Îl cunoșteam pe tata ca fiind om distant, circumspect, foarte ordonat în aproape orice, genial, studios, întotdeauna politicos. El prefera lucrul, în favoarea angajamentelor sociale, însă avea și o politețe caracteristică, plină de șarm. Totuși, marele său succes l-a înregistrat în fortăreața

atotputernică a legii. Oriunde în altă parte, nu prea se simțea în largul lui. Acasă, ceda întotdeauna în fața mamei, făcând mereu aceeași glumă învechită timp de mai bine de 50 de ani – niciodată, obișnuia el să spună, nu ar putea avea atâta abilitate avocățească încât să câștige vreo polemică în fața mamei.

Talmudul zice că un tată trebuie cu o mână să își apropie fiul și cu cealaltă să și-l îndepărteze. Tata a eșuat practic la ambele. Am simțit un interes permanent din partea lui, pe care l-am considerat afecțiune. Spre deosebire de mulți alți tați, el a fost un campion, mai ales într-o generație al cărei tată ideal era cel care „susținea material familia“. Însă, în esență, era evaziv, ca și când n-ar prea fi vrut să mă lase să îl cunosc prea bine. În fața provocărilor obișnuite pe care i le-am pricinuit în copilărie, răspundea de cele mai multe ori retrăgându-se sau având grijă să mă predea mamei. Am o amintire foarte vie a momentelor din copilărie când eram singur cu el în casă, furios pe tăcerea lui. Știa oare că mă aflam acolo? Sau îi păsa de asta?

Acum, că tata plecase dintre noi, eram extrem de conștient de tot ceea ce plănuisem vreodată să fac împreună cu el – în majoritatea cazurilor, nici măcar nu începusem. Îi părea rău că nu m-am făcut avocat, ca el? Ce părere avea despre fiicele mele? Credea că lumea era bună sau rea? Și cum putea explica faptul că cei de la Trappers, pentru care păstrase o pasiune entuziastă, nu au reușit niciodată să accedă în Liga Mare la baschet? Copiii și părinții nu pot ajunge la un consens chiar la toate. Însă era dureros să descopăr că el a rămas la fel de enigmatic chiar și în moarte.

Și astfel, faptul că trebuia acum să ating lucrurile pe care le atinsese și tata sau să-i miros pudra de talc Mennen și spuma de ras Canoe îmi provoca din când în când sentimente de absență și dor. Apropierea de obiectele sale personale era ceva foarte intim, un lucru pe care nu l-aș fi îndrăznit niciodată dacă el ar fi fost încă în viață. Mă simțeam îndurerat, dar și profund

emoționat în fiecare minut și am plâns în hohote, ascunzându-mă în colțul cel mai îndepărtat al dulapului ca să nu mă audă mama. Ea însăși încă nu își dăduse frâu liber lacrimilor și, fără îndoială, credea că tipul ăsta de stoicism era mult mai adecvat pentru un bărbat de 56 de ani.

După ce am terminat de împachetat hainele, am început să mă uit prin maldărul de cutii de carton descoperite într-un colț. Aici era o colecție remarcabilă de obiecte, multe dovedind un sentimentalism care credeam că îi lipsise tatei. Păstrase obiectele de Sfântul Valentin pe care le făcuserăm eu și Sarah pentru el ca proiecte de artă la școală și medalia de la campionatul Kindle County pe care o câștigase în liceu. Zeci de pachete întunecate de filme Kodachrome dezvoltate, ce reflectau viața tinerei sale familii. În cutia de jos, am găsit amintiri din al Doilea Război Mondial, un teanc de hârtii fragile, mai multe banderole roșii, naziste, pe care, îmi imaginam eu, le confiscase ca trofee de război și un teanc îndoit la colțuri de instantanee doi pe doi, fotografii alb-negru interesante, care sigur fuseseră făcute de altcineva, de vreme de tata apărea în cele mai multe dintre ele, slab și taciturn. În sfârșit, am mai descoperit și un teanc de scrisori într-o veche cutie de bomboane pe care era legat un bilet cu o ață verde, decolorată de timp. Cu un scris ferm de mână era notată data 14 mai 1945.

Dragă David,

Returnez familiei tale scrisorile pe care le-ai trimis în perioada cât ai fost plecat. Presupun că acestea pot avea o oarecare semnificație pentru tine în viitor. De vreme ce ești hotărât să ieși din viața mea, trebuie să accept că, odată cu trecerea timpului, când suferința mea se va diminua, ele nu vor mai însemna nimic pentru mine. Sunt sigură că tatăl tău ți-a spus că i-am returnat inelul luna trecută.

Pentru toate astea, David, nu pot să mă supăr pe tine. Pentru că ai pus capăt logodnei noastre. Când am fost la tatăl tău, mi-a zis că acum ești judecat de curtea marțială și că s-ar putea să ajungi la pușcărie. Mi-e foarte greu să cred asta despre cineva ca tine, însă nu aș fi crezut nici că m-ai părăsi. Tatăl meu spune că bărbații înnebunesc adesea în vreme de război. Dar eu nu mai pot aștepta până îți vei tu în fire.

Când plâng noaptea, David – și nu mă voi preface de dragul tău că nu fac asta –, cel mai mult mă deranjează un lucru. Petrec atâtea ore rugându-mă lui Dumnezeu să te aducă acasă în siguranță; l-am implorat să te lase să trăiești și, dacă este bun, să te lase să te întorci întreg. Acum, că luptele de acolo s-au terminat, nu-mi vine să cred că rugăciunile mele au fost ascultate și că am fost atât de prostuță încât să cer ca, atunci când te vei întoarce, să fie acasă la mine.

Îți urez mult noroc cu problemele tale actuale.

Grace

Scrisoarea asta m-a lăsat mască. Curtea marțială! Ultimul lucru pe care mi l-aș fi putut imagina despre tatăl meu lipsit de orice scânteie războinică era să fi fost acuzat vreodată de vreun delict serios. Sau să fie un bărbat care frânge inimi. Nu auzisem niciodată nimic despre nici una dintre aceste întâmplări. Dar, în acest tunel al timpului, mai mult decât de surpriză, m-am simțit străpuns de durerea acestei femei, ca o lumină emisă cu zeci de ani în urmă de stele îndepărtate. Cumva, lipsa înțelegerii pe care o simțise ea se potrivea cu propriile mele sentimente de iubire confuză, dezamăgită și frustrată, inspirându-mi instantaneu o curiozitate feroce de a afla ce se întâmplase de fapt.

Moartea tatei venise într-o perioadă în care deja mă confruntam cu una dintre cumpelele vieții. La sfârșitul anului trecut, după ce împlinisem 55 de ani, mă pensionasem anticipat de la ziarul *Tribune* din Kindle County, unicul meu angajator de când devenisem adult. Era și timpul. Cred că am fost considerat un reporter excelent – dovadă erau premiile de pe perete –, însă nimeni nu a pretins, iar eu cu atât mai puțin, că aș fi avut interesul sau abilitatea relaționării cu oamenii pentru a deveni editor. Până atunci, fusesem prins în ritmul tribunalului aproape două decenii. Ținând cont de natura eternă a sentimentelor umane, mă simțeam ca un critic de televiziune care trebuia să se ocupe doar de reluări. După 33 de ani petrecuți la ziar, pensia mea împreună cu o primă generoasă era aproape cât salariul, iar cinismul meu față de capitalism îmi dezvoltase un oarecare simț în domeniul bursei de valori. Pentru că nu eram prea pretențioși, eu și Nona nu mai aveam de ce să ne facem griji în privința banilor. Cât încă mai dispuneam de energia necesară, îmi doream să-mi îndeplinesc visul oricărui jurnalist: acela de a scrie o carte.

Dar nu s-a întâmplat. În primul rând, nu aveam un subiect. Cui naiba i-ar fi părut de procesul vechi de zeci de ani al procurorului-șef adjunct care odinioară reprezenta un subiect incitant? În schimb, de trei ori pe zi, la masă mă trezeam holbându-mă la Nona, iubita mea din liceu, și treptat devenea destul de clar că nici unuia dintre noi nu-i mai plăcea ceea ce vedea. Îmi doream să pot relata ceva melodramatic, cum ar fi o relație de iubire sau amenințări cu moartea, pentru a explica tot ce nu a mers. Dar adevărul este că scrisul de mână rămăsese pe zid¹ atât de mult timp, încât am ajuns să îl considerăm un

¹ Scrisul de pe perete se referă la un fapt din Biblie (5:5-31) când un profet interpretează niște cuvinte misterioase de pe peretele palatului drept o profecție că regele Belșazar își va pierde tronul. (n.red.)

obiect de decor. După 30 de ani, mariajul părea că își pierduse pentru totdeauna rostul după nașterea fiicelor noastre. La nouă săptămâni după moartea tatei, eu și Nona am decis să ne despărțim. Mai luam cina împreună o dată pe săptămână, când ne discutam amiabil problemele, ne făceam unul pe celălalt să fim frustrați într-un stil deja clasic și nu arătam vreun semn de dor sau răzgândire. Fiicele noastre au fost devastate, însă eu eram de părere că ambii meritam puțină apreciere pentru că am avut curajul să sperăm la ceva mai bun la o asemenea vârstă.

Oricum, mă simțeam deja secătuit încă dinainte să moară tata. În momentul înmormântării, eram deja gârbovit, pe jumătate dornic să intru lângă el în groapă. Dar am știut că, mai devreme sau mai târziu, mă voi ridica și voi merge mai departe. Scriam articole ca liber-profesionist la două reviste, una locală și cealaltă națională. La 1,70 metri și 98 de kilograme, nu sunt neapărat o mare frumusețe, însă așteptările vârstei mijlocii sunt mult mai reduse la bărbați decât la femei și vedeam mereu semne că o să îmi găsesc o tovarășă, dacă și oricând aș fi pregătit.

Pentru moment însă, fără slujbă și iubire, eram mult mai interesat de cotațiile bursiere. Viața mea era cât se poate de normală. Unele lucruri mergeau bine, altele nu. Însă acum eram preocupat mai mult de eșecuri, și toate păreau să fi început odată cu tatăl meu.

Astfel că, în luna aceea, când mama credea că mă chinui să intru în pantalonii tatei, am rămas în fața dulapului lui și i-am citit zecile de scrisori din timpul războiului, majoritatea având ștampila Army V-mail¹, care fuseseră imprimate pe microfilm în străinătate și tipărite acasă de către oficiul poștal. M-am oprit abia după ce am auzit-o pe mama strigându-mă din bucătărie, sugerându-mi să fac o pauză. Am găsit-o la masa ovală,

¹ Modalitate de corespondență în al Doilea Război Mondial, care presupunea copierea scrisorilor pe microfilme și tipărirea lor la destinație, economisindu-se astfel spațiul de transport. (n.red.)

pliantă, care încă poartă urmele a mii de mese luate în familie în anii 1950.

– Știi că tata a fost logodit înainte să te cunoască pe tine? am întrebat-o de pe hol.

Ea s-a întors încet. Băuse niște ceai, sorbind printr-un cub de zahăr pe care îl ținea între dinții din față, un obicei pe care îl căpătase de la comunitatea shtetl¹. A așezat pe marginea farfurioarei restul maroniu de zahăr.

– Cine ți-a spus asta?

I-am povestit despre scrisoarea lui Grace. Stăpână a tot ce se afla în casă, mama a cerut să o vadă imediat. Chiar și la 80 de ani, rămăsese o femeie frumoasă, atinsă de vârstă, dar cu trăsături netede și o piele prea puțin veștejită. Era minionă – mereu am dat vina pe ea că nu am crescut la fel de înalt ca tata –, însă oamenii nu o vedeau deloc mică, datorită forței agresive a inteligenței sale, care îți dădea senzația că te întâmpină în armură, cu sabia ridicată. Acum, mama examina scrisoarea de la Grace Morton atât de intens, încât părea că, dacă ar fi fost posibil, ar fi aprins pagina în orice moment. Când a lăsat-o jos, expresia ei abia dacă arăta o vagă urmă de zâmbet.

– Săraca, a rostit ea.

– Știi de ea?

– Dacă știam? Sigur că știam. Stewart, se terminase de mult când l-am întâlnit pe tatăl tău. Pe atunci, era război. Cuplurile erau despărțite ani întregi. Fetele întâlneau alți băieți. Sau invers. Ai auzit de scrisorile lui John, nu-i așa?

– Dar ce înseamnă restul? Curtea marțială? Știi că tata a fost adus în fața curții marțiale?

– Stewart, eu eram într-un lagăr de concentrare. De-abia dacă vorbeam engleza. Au fost niște probleme legale la un moment dat, cred. O neînțelegere.

¹ Mică comunitate evreiască din Europa de Est (n.red.)

– Neînțelegere? Aici scrie că au vrut să-l trimită la închisoare.

– Stewart, l-am cunoscut pe tatăl tău, m-am căsătorit cu tatăl tău, am venit aici cu el, în 1946. Din asta îți poți da seama că nu a ajuns la închisoare.

– Dar de ce nu mi-a spus? Mamă, timp de douăzeci de ani, am scris despre toate cazurile de delict majore din Kindle. Am vorbit cu el despre aproape jumătate din aceste procese. Nu crezi că, la un moment dat, ar fi trebuit să-mi dezvăluie că el însuși a fost nevoit să se apere într-un proces?

– Mă gândesc că s-a simțit stânjenit, Stewart. Un tată are nevoie să fie admirat de fiul său.

Din anumite motive, acest răspuns a fost mai frustrant decât orice altceva de până atunci. Nici acum nu îmi puteam da seama dacă pe tata l-a interesat vreodată părerea mea despre el. Iarăși cu lacrimi în ochi, am resimțit aceeași veche suferință. Ce om tainic a putut să fie! Cum a putut să trăiască și să moară fără să mă lase să îl cunosc cu adevărat?

Nu s-a întâmplat niciodată, nici măcar un moment, să mă îndoiesc de afecțiunea mamei. Știu că își dorise să semăn puțin mai mult cu tata, să am o stăpânire de sine mai mare, însă am putut să văd cum îmi absoarbe sentimentele ca o mamă, de parcă le-ar fi smuls din rădăcină. A scos un oftat apăsător, ce părea o șoaptă din Lumea Veche.

– Tatăl tău, a început ea, însă s-a oprit să ia un cub de zahăr pe limbă și să își aleagă cuvintele. Apoi, mi-a confirmat singura problemă pe care știa că am avut-o în legătură cu el. Stewart, a zis ea, tatăl tău a avut o relație dificilă cu el însuși.

În acea zi, când am ieșit afară, vedeam încă în minte scrisorile tatei. Chiar și la vârsta mea, mi se părea mai simplu să o păcălesc pe mama decât să îi țin piept. Și aveam nevoie de timp să îmi dau seama ce era acolo. Tata relatase destul de colorat